

Dosarul nr. 2rac-110/19

Prima instanță: Jud. Orhei, sediul Central (jud. V. Pîslariuc)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. L. Bulgac, Gr. Dașchevici, S. Gîrbu)

DECIZIE

29 mai 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătorii

Valeriu Doagă
Mariana Pitic
Iurie Bejenaru
Tamara Chișca-Doneva
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură împotriva Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” cu privire la rambursarea subvenției acordate, încasarea dobânzii de întârziere și a penalității,

împotriva deciziei din 8 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și s-a menținut hotărârea din 12 iulie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Central,

c o n s t a t ă:

La 9 noiembrie 2017, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a depus cerere de chemare în judecată împotriva Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” cu privire la rambursarea subvenției acordate, încasarea dobânzii de întârziere și a penalității.

În motivarea acțiunii reclamanta a indicat că, în anul 2014 Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” a beneficiat de sprijin financiar conform Măsurii 3 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014, dosar de subvenționare nr. 3-P/14040R807.

În acest sens, la 16 mai 2014 între Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” în calitate de beneficiar, și Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a fost încheiat contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 807, prin care conform pct. 3.2 Autoritatea contractantă s-a angajat să acorde sprijin financiar nerambursabil în mărime de 93 500 de lei.

Reclamanta a comunicat că, drept urmare a investigațiilor efectuate la caz cu deplasarea la fața locului, Grupul de lucru, creat prin Ordinul MAIA nr. 130 din 25 iunie

2015, a depistat că plantația pentru care Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” a beneficiat de sprijinul financiar în mărime de 93 500 de lei, este amplasată pe teren propriu, la adresa de activitate a întreprinderii. Totodată, a mai stabilit că, materialul săditor utilizat la plantare constituie butași lemnoși neîn rădăcinați, astfel fiind încălcată grav tehnologia de înființare și întreținere a plantațiilor de coacăz, situație care nu corespunde SM zw.zvuo (la sădirea butașilor de coacăză neagră, lungimea rădăcinilor la sistemul radicular ramificat al acesteia trebuie să fie minim de 15-20 cm).

A explicat că, faptul dat contravine prevederilor pct. 26 subpct. 3) din Regulamentul de subvenționare pentru anul 2014, care prevede că, producătorii agricoli trebuie să utilizeze la plantare material săditor de categorii biologice și fitosanitare superioare.

A mai relatat că, conform Ordinului Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură nr. 12 din 3 februarie 2017 cu privire la efectuarea inspecțiilor post-achitare, la data de 30 martie 2017 a fost efectuată inspecția post-achitare, prin care, conform fișei de control nr. 51 din 30 martie 2017, s-a constatat că investiția nu este utilizată conform destinației, suprafața de coacăză neagră a fost defrișată.

În acest context, reclamanta a invocat pct. 37 din Regulamentul cu privire la modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.135 din 24 februarie 2014, care stabilește că beneficiarul de subvenții destinate înființării plantațiilor pomicole, nucifere, viticole, de arbuști fructiferi și căpșun, inclusiv pentru sistemele antiîngheț și instalațiile antigrindină nu este în drept să le înstrăineze, să le caseze sau să le defrișeze, precum și nici să abandoneze activitatea în sistemul agriculturii ecologice, înainte de expirarea a cel puțin 1/3 din termenul de exploatare a plantației, cu excepția cazurilor de forță majoră.

La caz, Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” pe lângă faptul că a încălcat prevederile Regulamentului de subvenționare pentru anul 2014, a încălcat și clauzele contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 807 din 16 mai 2014, or, de fapt ultima era obligată să asigure utilizarea la destinație a obiectului investiției; să întrețină obiectul investiției în conformitate cu cele mai bune practici în domeniul vizat; să respecte pe toată durata contractului condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar; să informeze autoritatea contractantă, fără întârziere, într-un termen de cel mult 10 zile, despre orice circumstanță care poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului; să notifice Autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării.

Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a afirmat că, în urma neconformităților constatate, la data de 22 septembrie 2017, prin notificarea nr. 261/07 a declarat rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 807 din 16 mai 2014 și a cerut restituirea integrală a subvenției acordate, a dobânzii de întârziere, precum și a penalității stabilite de contractul de acordare a sprijinului financiar în termen de 10 zile de la data recepționării notificării. Notificarea respectivă a fost recepționată de către părți la data de 28 septembrie 2017, fapt ce se confirmă prin avizul de recepție/livrare.

În drept, reclamanta și-a întemeiat acțiunea în baza dispozițiilor art. 67, 585, 619, 624 din Codul civil, art. 4, 5, 39 alin.(7), 85 alin.(1) lit. a), i), 104 alin. (1) lit. b), 117, 118, 119, 166, 167, 174, 175, 238, 241 din Codul de procedură civilă.

A solicitat încasarea din contul pârâtei a subvenției acordate în sumă totală de 93 500 de lei, a dobânzii de întârziere în mărime de 64 362, 58 de lei și a penalității în sumă de 1 683 de lei.

Prin hotărârea din 12 iulie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Central, acțiunea depusă de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a fost respinsă, ca neîntemeiată.

Prin decizia din 8 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă cererea de apel depusă de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și s-a menținut hotărârea din 12 iulie 2018 a Judecătorei Orhei, sediul Central.

La 25 ianuarie 2019 Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a declarat recurs împotriva deciziei din 8 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că, consideră hotărârile instanțelor ierarhic inferioare ilegale, nemotivate, nefondate și care urmează a fi casate din următoarele considerente.

La examinarea cauzei, instanțele judecătorești au încălcat și aplicat eronat normele de drept material (pct. 138 din Regulamentul aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014) și normele de drept procedural.

A mai adăugat că, în cadrul judecării cauzei în fond pârâtul a recunoscut despre faptul că plantația s-a uscat în urma secetei, însă instanțele nici nu au făcut referire la acest moment în hotărârile emise, trecând arbitrar cu vederea aceste declarații.

Mai mult, instanța de apel în cauze similare a emis decizii diferite, fapt ce este inadmisibil.

Totodată, a explicat că, instanțele ierarhic inferioare au apreciat arbitrar probele prezentate, în consecință au soluționat greșit cauza, erori ce au dus la încălcarea drepturilor recurente la un proces echitabil garantat de Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În drept, și-a întemeiat recursul în baza prevederilor art. 121-122 alin. (1), art. 130, art. 118 alin. (1), art. 183 alin. (2), art. 239, 240 alin. (3), art. 432 alin. (1), alin. (2) lit. c), alin. (4) din Codul de procedură civilă.

Recurenta a solicitat admiterea cererii de recurs, casarea integrală a deciziei instanței de apel și a hotărârii instanței de fond cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care cererea de chemare în judecată să fie admisă.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la 8 noiembrie 2018, dar date care ar confirma recepționarea acesteia de către recurentă la dosar lipsesc.

Astfel, recursul declarat la data de 25 ianuarie 2019, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia.

La 8 februarie 2019, Curtea Supremă de Justiție a expedit în adresa intimatului cererea de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

Prin referința depusă la data de 11 martie 2019 și referința suplimentară din 29 mai 2019 Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” a solicitat respingerea recursului declarat de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, ca fiind neîntemeiat.

Prin încheierea din 20 martie 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a fost considerat admisibil, fiind transmis în Colegiul lărgit pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 441 și art. 442 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului, verificând în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

În conformitate cu art. 444 din Codul de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile invocate în recurs și referință, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, de a casa integral decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și a emite o nouă hotărâre, din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

În conformitate cu prevederile art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanța judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-și apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile și interesele legitime.

Conform art. 8 din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, drepturile și obligațiile civile apar în temeiul legii, precum și în baza actelor persoanelor fizice și juridice care, deși nu sunt prevăzute de lege, dau naștere la drepturi și obligații civile, pornind de la principiile generale și de la sensul legislației civile.

Art. 9 alin. (1) din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, prevede că persoanele fizice și juridice participante la raporturile juridice civile trebuie să își exercite drepturile și să își execute obligațiile cu bună-credință, în acord cu legea, cu contractul, cu ordinea publică și cu bunele moravuri. Buna-credință se prezumă până la proba contrară.

În conformitate cu art. 512 alin. (1) din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute. Prestația poate consta în a da, a face sau a nu face.

În temeiul art. 514 din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

În conformitate cu art. 668 alin. (1), (3) din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la aceea ce au stipulat expres, dar la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanțele sau cu principiile echității.

La caz, din suportul probatoriu anexat la materialele cauzei, s-a stabilit cu certitudine că la data de 16 mai 2014 între Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură în calitate de Autoritate contractantă și Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” în calitate de beneficiar a fost încheiat contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 807 Măsura 3 (Stimularea investițiilor pentru înființarea plantațiilor multianuale, inclusiv sisteme

antiîngheț și instalații antigrindină, defrișarea plantațiilor multianuale supuse casării și promovarea producției vitivinicole), obiectul căruia reprezintă acordarea de către Autoritatea contractantă a sprijinului financiar nerambursabil, cu titlu de compensare a cheltuielilor suportate de beneficiar la înființarea plantațiilor multianuale, iar beneficiarul acceptă sprijinul financiar și se obligă să respecte tehnologiile de cultivare și întreținere a acestora, cât și să nu înstrăineze, caseze sau să defrișeze, precum nici să abandoneze activitatea în sistemul agriculturii ecologice, în perioadele de timp stabilite, din momentul semnării prezentului contract (f.d.17-19).

Pct. 27 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014, prevede că sprijinul este acordat pentru înființarea plantațiilor pomicole și viticole, de culturi nucifere (cu excepția plantațiilor de nuci de tip silvic, celor de aliniament, precum și a fâșiilor de protecție), de arbuști fructiferi și de căpșun, plantațiilor de culturi aromatice, cu soiuri înscrise în Catalogul soiurilor de plante al Republicii Moldova, înființate începând cu toamna anului 2013, conform actului de înființare a plantației, și în privința cărora nu au fost depuse, până la 1 noiembrie 2013, cereri de obținere a subvenției, pentru casarea și defrișarea plantațiilor multianuale, efectuate începând cu 1 ianuarie 2013, casate în baza actelor legislative și normative în vigoare, precum și pentru instalarea în plantațiile multianuale a sistemelor antiîngheț și instalațiilor antigrindină, date în exploatare începând cu 1 noiembrie 2013.

Conform pct. 3.2 din contractul sus menționat, Autoritatea contractantă s-a angajat să acorde sprijin financiar în sumă de 93 500 de lei, în conformitate cu prevederile Regulamentului și prezentului contract.

Prin ordinul de plată nr. 11046 din 26 mai 2014 se atestă că Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” i-au fost transferate mijloace financiare în mărime de 93 500 de lei (f.d.20).

Ulterior, la data de 30 martie 2017 a fost efectuată inspecția post-achitare a dosarului de subvenționare nr. 3-P/14040R807, în rezultatul căreia, conform Fișei de control nr. 51 din 30 martie 2017, s-a constatat că investiția nu este utilizată conform destinației, iar plantația este defrișată (f.d.21).

În temeiul pct. 4.4. din contract, în cazul în care, pe parcursul perioadei de valabilitate a prezentului contract, se constată că investiția pentru care s-a acordat sprijinul financiar nerambursabil a fost înstrăinată (prin orice tip de act juridic care produce efectul înstrăinării), în cazul constatărilor stabilite în cadrul inspecțiilor/controlor a prezentării documentelor neveridice/false în vederea accesării sprijinului financiar, în cazul casării, defrișării intenționate a plantațiilor multianuale în perioadele de timp stabilite, precum și în cazul în care beneficiarul intră în procedura insolvenței, declarate în modul prevăzute de lege, beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

Astfel, prin notificarea nr. 261/07 din 12 septembrie 2017 Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a anunțat Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” despre rezultatele controlului din 30 martie 2017 și a somat pârâta despre rezoluțiunea contractului de acordare a sprijinului financiar. Tot, prin aceeași notificare, Agenția a solicitat rambursarea subvenției acordate în mărime de 93 500 de lei, a dobânzii de întârziere și a penalității, în termen de 10 zile (f.d.14-16).

Conform copiei avizului de recepție/livrare a corespondenței, Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” a recepționat notificarea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură la data de 28 septembrie 2017 (f.d.25).

Iar, la data de 9 noiembrie 2017, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a depus prezenta cerere de chemare în judecată împotriva Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei”, solicitând rambursarea subvenției acordate, încasarea dobânzii de întârziere și a penalității.

Fiind investită cu examinarea prezentei cauze, prima instanță prin hotărârea din 12 iulie 2018 a concluzionat asupra netemeinicii acțiunii depusă de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură.

Instanța de apel prin decizia din 8 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău a respins cererea de apel depusă de către Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și a menținut hotărârea din 12 iulie 2018 a Judecătoriei Orhei, sediul Central.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, cercetând materialele din dosar în raport cu argumentele din recurs și referință, consideră că instanțele ierarhic inferioare la adoptarea hotărârilor au interpretat și au aplicat eronat normele de drept material, precum și au dat apreciere greșită materialului probator anexat la dosar, fapt ce a dus la soluționarea incorectă a cauzei.

În favoarea concluziei date se menționează următoarele.

În conformitate cu prevederile pct.134 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014, producătorii agricoli, solicitanți și beneficiari de subvenții, sunt responsabili de respectarea conformă a criteriilor de eligibilitate, precum și de îndeplinirea tuturor obligațiilor ce rezultă din prevederile contractului de acordare a sprijinului financiar.

Conform pct. 135 din Regulament, supravegherea respectării de către producătorii agricoli a cerințelor specificate la punctul 134 din prezentul Regulament se asigură de Agenție prin: 1) efectuarea controlului asupra veridicității documentelor prezentate; 2) efectuarea verificărilor pe teren ale obiectelor investiției declarate în cererea de sprijin în vederea constatării realizării ei, conform condițiilor de eligibilitate; 3) monitorizarea periodică asupra respectării angajamentelor contractuale între beneficiarii de subvenții și Agenție; 4) neadmiterea obținerii nejustificate a subvențiilor de către producătorii agricoli; 5) depistarea, înlăturarea și, după caz, mediatizarea cazurilor de fraudare admise de către solicitanții/beneficiarii de subvenții în vederea obținerii de sprijin financiar.

Pct. 37 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014, prevede că beneficiarul de subvenții destinate înființării plantațiilor pomicole, nucifere, viticole, de arbuști fructiferi și căpșun, inclusiv pentru sistemele antiîngheț și instalațiile antigrindină nu este în drept să le înstrăineze, să le caseze sau să le defrișeze, precum și nici să abandoneze activitatea în sistemul agriculturii ecologice, înainte de expirarea a cel puțin 1/3 din termenul de exploatare a plantației, de la data semnării contractului de acordare a sprijinului financiar, cu excepția cazurilor de forță majoră. În caz contrar, beneficiarul este obligat să restituie suma subvenției.

În această ordine de idei, pct. 2.1 din contractul de acordare a sprijinului financiar nr. 807 din 16 mai 2014, încheiat între Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, în

calitate de Autoritate contractantă, pe de o parte și Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” în calitate de beneficiar, pe de altă parte, statuează expres că beneficiarul este obligat: 2.1.1 Să asigure utilizarea la destinație a investiției pentru care se solicită acordare a sprijinului financiar; 2.1.2. Să întrețină obiectul investiției prevăzută la punctul 1.1., în conformitate cu cele mai bune practici în domeniul vizat, în vederea asigurării protecției mediului, siguranței alimentelor, sănătății animalelor și plantelor; 2.1.3 Să nu admită înstrăinarea sub nici o formă a investiției pentru care se acordă sprijin financiar, pe un termen de 3 ani din momentul semnării prezentului contract; 2.1.4 Să asigure toate condițiile pentru efectuarea adecvată a acțiunilor de inspecții post-achitare de către reprezentanții împuterniciți ai Autorității contractante, în limita termenului de valabilitate a prezentului contract, inclusiv acces la locurile și spațiile unde este efectuată investiția obiect al subvenționării, la documentele juridice, financiare, tehnice care au stat la baza efectuării și dezvoltării acestei investiții, etc.; 2.1.5 Să prezinte în termen de cel mult 5 zile informația și documentele solicitate în cadrul inspecțiilor/controalelor de către reprezentanții împuterniciți ai Autorității contractante referitoare la obiectul investiției pentru care au fost acordat sprijinul financiar; 2.1.6 Să respecte pe toată durata contractului, condițiile de eligibilitate și criteriile de evaluare care au stat la baza autorizării cererii de acordare a sprijinului financiar; 2.1.7 Să informeze Autoritatea contractantă fără întârziere, într-un termen cel mult de 10 zile, despre orice circumstanță ce poate împiedica executarea corespunzătoare a contractului; 2.1.8 Să notifice Autoritatea contractantă la apariția oricărei modificări survenite în realizarea adecvată a investiției supuse subvenționării.

Conform pct.131 din Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.135 din 24 februarie 2014, nerespectarea condițiilor contractuale din partea beneficiarului atrage după sine responsabilitatea acestuia de rambursare integrală a sumei subvenției, inclusiv a penalităților și dobânzilor de întârziere, includerea în Lista de interdicție a producătorilor agricoli, precum și/sau alte sancțiuni prevăzute de actele legislative și normative în vigoare, cu excepția cazurilor de neexecutare a prevederilor contractului pe motivul intervenției unei forțe majore.

Pct. 4.4 din contractul de acordare a sprijinului financiar nr.807 din 16 mai 2014, notează că în cazul în care pe parcursul de valabilitate a contractului se constată că investiția pentru sprijinul financiar nerambursabil a fost înstrăinată (prin orice tip de act juridic care produce efectul înstrăinării, în cazurile constatărilor stabilite în cadrul inspecțiilor/controalelor a prezentării documentelor neveridice/false în vederea accesării sprijinului financiar, în cazul casării, defrișării intenționate a plantațiilor multianuale în perioadele de timp stabilite precum și în cazul în care beneficiarul intră în procedura insolvenței, declarate în modul prevăzut de lege) beneficiarul este obligat să restituie subvenția recepționată.

Totodată, se precizează că termenul de exploatare utilă a plantației urmează să fie calculat după intrarea pe rod a plantației.

Conform pct.7 din Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.338 din 21 martie 2003, durata de funcționare utilă reprezintă durata de utilizare, în ani, a activului respectiv, în decursul căreia în rezultatul exploatării activului se obține avantaj economic.

Pct. 10 din Hotărârea Guvernului nr.338 din 21 martie 2003, specifică că investițiile capitale în plantațiile perene și ameliorarea terenurilor sunt incluse în componența mijloacelor fixe după intrarea în perioada de rodire, iar cele destinate ameliorării terenurilor - în suma cheltuielilor aferente suprafețelor date în folosință, indiferent dacă a fost sau nu încheiat întregul complex de lucrări. Investițiile capitale pentru ameliorarea terenurilor formează o categorie separată de mijloace fixe.

Concomitent, conform anexei nr.1 la Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale „Clasificarea și durata de funcționare utilă a mijloacelor fixe și a activelor nemateriale” durata de exploatare utilă, a plantației perene de zmeură este de 5 ani.

Deci, 1/3 din termenul de exploatare de 5 ani a plantației perene de zmeură, constituie 1 an și 8 luni.

Conform anexei nr. 1 la Regulamentul cu privire la modul de recepționare și înregistrare la venituri a plantațiilor perene în primul an de vegetație, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 705 din 20 octombrie 1995, plantația perenă de zmeură intră deplin pe rod în anul 2 de vegetație, indiferent că are un grad de creștere viguros, mijlociu sau slab.

În concluzie, se reține că, producătorul agricol beneficiar de subvenție (pentru înființarea plantației perene de zmeură) nu poate înstrăina, casa, defrișa plantația timp de 3 ani și 8 luni de la data semnării contractului, fapt care însă a fost ignorat de către Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei”.

Or, termenul de valabilitate a contractului de acordare a sprijinului financiar nr.807 din 16 mai 2014, expiră la 16 ianuarie 2018, iar controlul prin care s-a constatat defrișarea plantației a fost desfășurat la data de 30 martie 2017.

Deci, ținând cont de normele de drept sus citate, coraborate cu prevederile contractului nr. 807 din 16 mai 2014, Colegiul lărgit constată că Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei”, nu a respectat obligația asumată de a întreține obiectul investiției, a păstra plantația de coacăz și a continua activitatea subvenționată.

Mai mult, pe parcursul examinării cauzei în fond (conform înregistrării audio a ședinței de judecată) reprezentantul părții/intimatei – avocatul Vitalie Lazari a confirmat că plantația de coacăz a fost defrișată în urma secetei care a avut loc în acea perioadă.

Alegație ce este apreciată critic de către Colegiul judiciar, deoarece faptul defrișării plantației de coacăz din cauza secetei nu constituie temei de exonerare a părții/intimatei de la executarea obligației, or, existența evenimentului de forță majoră la caz nu a fost dovedit.

Tot, la acest capitol se menționează și prevederile pct. 7.1 din contractul de acordare a sprijinului financiar nr.807 din 16 mai 2014, conform căruia în cazul apariției unor circumstanțe care fac imposibilă onorarea obligațiilor prevăzute de prezentul contract, cum ar fi incendiu, inundație, alunecări de teren, secete, geruri, război, blocade, embargo, confirmate în modul stabilit, cu emiterea de către autoritățile competente a actelor cu caracter normativ, părțile sunt exonerate de orice răspundere și executare a obligațiilor prevăzute în prezentul contract. Evenimentele care cauzează prejudicii sau fac imposibilă executarea sau neexecutarea corespunzătoare a contractului, dar nu sunt de proveniență exterioară, nu sunt imprevizibile și inevitabile nu reprezintă forță majoră.

Or, forța majoră este împrejurarea de fapt imprevizibilă și de neînlăturat care împiedică în mod obiectiv și fără nici o vină din partea debitorului executarea obligației

contractuale a acestuia. Debitorul poate invoca forța majoră, dacă se întrunesc câteva condiții: evenimentul trebuie să aibă o origine exterioară, să provină din afara persoanei sau sferei de activitate a debitorului; evenimentul trebuie să fie imprevizibil, atât producerea sa, cât și efectele; evenimentul trebuie să fie inevitabil.

Pct. 7.2 și 7.3 din contract statuează că, partea pentru care devine imposibilă executarea obligațiilor prevăzute de prezentul contract, se obligă să înștiințeze în formă scrisă partea opusă în termen de 10 zile, despre apariția circumstanțelor care împiedică executarea obligațiilor precum și dispariția acestora. Dovezile corespunzătoare despre prezența acestor circumstanțe și durata lor vor fi în conformitate prin actele eliberate de către organele competente.

În speță, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că pârâta/intimata nu a prezentat nici un act eliberat de către organele competente care să dovedească prezența forței majore la plantația subvenționată, precum și nici nu a înștiințat Autoritatea contractantă despre imposibilitatea executării obligațiilor.

Conform pct. 5.3 din contractul de acordare a sprijinului financiar nr.807 din 16 mai 2014, în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor uneia dintre părți, partea opusă este în drept să înceteze executarea obligațiilor sau să ceară rezoluțiunea contractului, în ambele cazuri fiind necesară înștiințarea părții în formă scrisă cu dovada recepționării adresării respective. Rezoluțiunea, în cazul neexecutării sau executării necorespunzătoare a obligațiilor uneia dintre părți, operează prin expedierea în adresa contragentului a declarației de rezoluțiune. Contractul se consideră rezolvit imediat după recepționarea declarației rezoluțiunii, iar în cazul imposibilității înmânării contragentului – după notarea faptului dat de curierul/poștașul respectiv (f.d.18).

Dat fiind că, Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” nu a respectat obligația asumată de a întreține obiectul investiției, iar prin scrisoarea nr. 261/07 din 12 septembrie 2017, reclamanta a somat pârâta despre rezoluțiunea contractului, Colegiul civil constată temeinicia solicitării Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură în vederea rambursării subvenției acordate în mărime de 93 500 de lei.

Cât privește argumentele instanțelor ierarhic inferioare precum că fișa de control nr. 51 din 30 martie 2017 prezentată de reclamantă/recurentă în calitate de probă întru susținerea poziției de admitere a acțiunii nu poate fi reținută, deoarece a fost întocmită cu încălcarea prevederilor Regulamentului privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.135 din 24 februarie 2014, instanța de recurs le va respinge ca fiind neîntemeiate.

Or, în acest sens, se notează prevederile pct. 138 subpct. 2) și 3) din Regulament sus specificat, conform cărora se va întocmi un act de inspecție, de modelul aprobat prin ordinul ministrului agriculturii și industriei alimentare, care va cuprinde mențiuni privind: 1) componența grupului de lucru pentru efectuarea inspecției și a controlului pe teren; 2) măsura accesată și descrierea succintă a proiectului, cu indicarea sumei solicitate; 3) obiectul inspecției și programul derulării acesteia; 4) corespunderea obiectivului și domeniului de acțiune; 5) actele și bunurile verificate conform fișei de verificare; 6) rezultatele verificărilor și concluzia grupului de inspecții.

Conform pct.138 din Regulamentul enunțat, procedura de inspecție și verificare include următoarele: (1) verificarea documentară și pe teren care reprezintă procedura de

control preliminară a documentelor prezentate privind accesarea ajutorului financiar, examinarea la fața locului a obiectului investiției, starea acestuia în vederea identificării și controlului cheltuielilor suportate și care se efectuează de către angajații secțiilor/serviciilor teritoriale cu suportul Direcției inspecției și control pe teren a Agenției, la etapa recepționării cererilor de sprijin financiar;

(2) inspecțiile suplimentare care reprezintă procedura de verificare suplimentară a documentelor prezentate de către solicitanții de subvenții pentru obținerea mijloacelor financiare nerambursabile, de verificare a condițiilor de eligibilitate, cu efectuarea controalelor pe teren până la data autorizării acesteia. Inspecțiile suplimentare se efectuează, în temeiul ordinului directorului Agenției, pentru fiecare solicitant de subvenții, de un grup format din cel puțin 3 persoane – angajați ai Direcției inspecției și control pe teren și reprezentanți ai secțiilor/serviciilor teritoriale, cu atragerea, după caz, a altor specialiști în domeniu.

Inspețiile suplimentare, conform procedurii de efectuare, pot fi: a) tematice – inițiate obligatoriu pentru toate dosarele remise spre verificare în condițiile punctelor 111 și 112 din prezentul Regulament, cu informarea preventivă a solicitantului de subvenții despre inițierea controlului pe teren, tematica inspecției, documentele confirmative necesare de a fi prezentate grupului de inspecții, data controlului; b) inopinate – inițiate în cazurile depistării de iregularități evidente sau fraude în documentele prezentate pentru accesarea sprijinului financiar nerambursabil. În acest caz, echipa de verificare nu va fi obligată să informeze preventiv beneficiarul de subvenții despre inițierea controlului;

(3) inspecțiile post-achitare care reprezintă procedura de verificare, pentru o perioadă de până la 3 ani, a respectării de către beneficiarul de subvenții a angajamentelor contractuale asumate.

Conform pct.137 alin.(2) din Regulament, responsabil de calitatea efectuării inspecțiilor pe teren sunt reprezentanții secțiilor/serviciilor teritoriale și ai Direcției inspecției și control pe teren, membri ai grupului de inspecții instituite în modul stabilit, la etapa efectuării inspecțiilor suplimentare și post-achitare.

Pct. 143 din Regulament, stipulează că actul de inspecții va fi întocmit în cadrul termenului prevăzut la punctul 140 din prezentul Regulament, va fi semnat de toți membrii grupului, aprobat de directorul Agenției și adus la cunoștința solicitantului/beneficiarului de subvenții contra semnătură sau, după caz, expediat la adresa electronică, indicată în cererea de acordare a sprijinului financiar. În cazul în care solicitantul refuză să ia cunoștință de rezultatele controlului, grupul de lucru va consemna acest fapt în actul de inspecții, care va fi remis solicitantului/beneficiarului prin poștă.

La acest segment, instanța de recurs reține că, prin ordinul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură nr. 12 din 3 februarie 2017, cu privire la efectuarea inspecțiilor post-achitare, a fost aprobată fișa de control model privind efectuarea inspecțiilor post-achitare, lista beneficiarilor care urmează a fi inspecțiați, efectuarea controalelor fiind pusă în sarcina subdiviziunilor teritoriale ale Agenției (f.d.105-109).

În urma efectuării controlului din 30 martie 2017 la beneficiarul Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” a fost întocmită fișa de control nr. 51, semnată de funcționarul inspecției, Valerian Corobca (f.d.21), care activează în funcția de specialist principal al Secției Teritoriale Chișinău și dispune de împuternicirile necesare întru efectuarea controlului la fața locului a obiectului investiției (f.d.62-63).

În condițiile date, Colegiul lărgit precizează că, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a efectuat controlul conform competențelor stabilite prin Regulamentul privind organizarea și funcționarea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.60 din 4 februarie 2010 (în vigoare la momentul desfășurării controlului din 30 martie 2017) și conform procedurii stabilite de Regulamentul privind modul de repartizare a mijloacelor fondului de subvenționare a producătorilor agricoli, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 135 din 24 februarie 2014.

Subsecvent, Colegiul judiciar invocă prevederile art.572 alin. (2) din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, care prevede că obligația trebuie executată în modul corespunzător, cu bună-credință, la locul și în momentul stabilit.

Conform art. 602 din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, în cazul în care nu execută obligația, debitorul este ținut să-l despăgubească pe creditor pentru prejudiciul cauzat astfel dacă nu dovedește că neexecutarea obligației nu-i este imputabilă. (2) Neexecutarea include orice încălcare a obligațiilor, inclusiv executarea necorespunzătoare sau tardivă.

Din conținutul contractului de acordare a sprijinului financiar nr. 807 din 16 mai 2014 (pct. 4.5) rezultă că în cazul comiterii încălcărilor specificate la p.4.4. din același contract, beneficiarului i se va calcula dobânzi de întârziere, în conformitate cu prevederile art. 585 și 619 din Codul civil, precum și penalități în mărime de 0,01 % din valoarea sprijinului financiar acordat, pentru fiecare zi, calculată din data comiterii încălcării, conform prevederilor prezentului contract.

Conform art. 585 din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

Conform art. 619 alin. din (2) din Codul civil, în vigoare până la 1 martie 2019, în cazul actelor juridice la care nu participă consumatorul, dobânda este de 9% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel. Nu este admisă proba unui prejudiciu mai redus.

Conform art.624 alin.(1) din Cod civil, în vigoare până la 1 martie 2019, clauza penală (penalitatea) este o prevedere contractuală prin care părțile evaluează anticipat prejudiciul, stipulând că debitorul, în cazul neexecutării obligației, urmează să remită creditorului o sumă de bani sau un alt bun.

Conform calculului anexat la materialele dosarului Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură solicită încasarea din contul pârâtei/intimatei a dobânzii de întârziere în mărime de 64 362, 58 de lei pentru perioada din 17 mai 2014 – 24 octombrie 2017 și a penalității în mărime de 1 683 de lei pentru perioada de 28 aprilie 2017 – 24 octombrie 2017 (f.d.23-24).

Instanța de recurs conchide asupra temeiniciei parțiale a cerințele de încasare a dobânzii de întârziere și a penalității, or, de fapt acestea urmează a fi încasate din perioada solicitată de Agenție, începând doar cu data de 9 octombrie 2017, ziua când a expirat termenul acordat prin notificarea nr. 261/07 din 12 septembrie 2017, recepționată de către Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” la 28 septembrie 2017 și nu din data constatării încălcării, cum a indicat recurenta.

Respectiv, suma dobânzii de întârziere constituie 676, 27 de lei, iar cuantumul penalității este în mărime de 149, 6 lei.

Fața de cele ce preced și având în vedere faptul că, circumstanțele pricinii au fost constatate de către instanțele de judecată ierarhic inferioare, nefiind necesară verificarea suplimentară de dovezi, însă normele de drept material au fost aplicate eronat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, de a casa decizia instanței de apel din 8 noiembrie 2018 și hotărârea 12 iulie 2018 a Judecătoriai Orhei, sediul Central, cu emiterea a unei noi hotărâri de admitere parțială a acțiunii.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție
d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură.

Se casează integral decizia din 8 noiembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 12 iulie 2018 a Judecătoriai Orhei, sediul Central, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Agenția de Intervenții și Plăți pentru Agricultură împotriva Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” cu privire la rambursarea subvenției acordate, încasarea dobânzii de întârziere, a penalității și a cheltuielilor de judecată și se emite o nouă hotărâre prin care se admite parțial acțiunea Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură.

Se încasează din contul Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” în beneficiul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură suma subvenției în mărime de 93 500 (nouăzeci și trei de mii cinci sute) de lei.

Se încasează din contul Gospodăriei Țărănești „Erhan Grigore Andrei” în beneficiul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură suma de 676 (șase sute șaptezeci și șase), 27 de lei cu titlu de dobândă de întârziere.

Se încasează de la Gospodăria Țărănească „Erhan Grigore Andrei” în beneficiul Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură suma de 149 (una sută patruzeci și nouă), 6 lei cu titlu de penalitate.

În rest acțiunea se respinge.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Valeriu Doagă

Marina Pitic

Iurie Bejenaru

Tamara Chișca-Doneva

Nicolae Craiu